

بسم الله الرحمن الرحيم

نقش انتظار امام زمان عجل الله در معنا بخشیدن به زندگی

ام البنین الهی نژاد^۱

زینب الهی نژاد^۲

محمد صادق فاضل^۳

چکیده

معنای انسان از زندگی مفهومی است مرتبط با بینش انسان که منجر به رفتار و عمل انسان می شود در دنیای امروز به انسان ها معانی متعددی معرفی می شود که هر کدام باعث یک نحوه زندگی کردن می شوند. انسان برای رسیدن به کمال لازم است معنایی را هدف زندگی بداند که متناسب با اندازه و عظمت وجودش باشد و بهترین سبک زندگی را به انسان معرفی کند در این میان اعتقاد به انتظار امام زمان یک باور در بین پیروان اهل بیت است که در سبک زندگی آنها تاثیر می گذارد و بخشی از این تاثیر روی معنای زندگیست انسان با بررسی تاثیر انتظار در زندگی خود و با تفکر در این تاثیرات به یک مسیر مشخص برای حرکت دست پیدا می کند و متوجه می شود که وظیفه اش چیست و چه کاری باید انجام دهد و با توجه به این موارد به معنای زندگی خود می رسد. این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی و با مراجعه به منابع کتابخانه ای به بررسی نقش انتظار امام زمان عجل الله در معنا بخشیدن به زندگی پرداخته.

کلید واژه ها: انتظار، معنای زندگی، امام زمان

مقدمه

انتظار، از ریشه نظر گرفته شده در معنا مشابه اصل خود است و آن عبارت است از تأمل یک چیز و چشم داشتن به آن. در اصطلاح مهدویت، انتظار به معنای چشم به راه بودن ظهور حضرت حجت و آماده شدن برای یاری او در

۱. طلبه مقطع سطح دو، حوزه علمیه حضرت خدیجه (سلام الله علیها)، قم.

۲. طلبه مقطع سطح دو، حوزه علمیه حضرت خدیجه (سلام الله علیها)، قم.

۳. استاد راهنما، دانش آموخته سطح چهار حوزه علمیه، قم.

برپایی حکومت عدل و قسط در سراسر جهان است. برخی بزرگان با تکیه بر احادیث معصومین انتظار را کیفیتی روحی میدانند که باعث به وجود آمدن حالت آمادگی در انسان برای آنچه انتظارش را دارد می‌شود و ضد یأس و ناامیدی است. (موسوی اصفهانی، محمد تقی، مکیال المکارم، ترجمه مهدی حائری قزوینی، ج ۲، ص ۲۳۵) دو تفسیر برای انتظار مطرح شده یکی انتظاری که روحیه تحرک و پویایی در جهت تکامل معنوی، احیای معارف اسلامی و نشر حقایق دینی در میان افراد بشر ایجاد می‌کند و تعهد آفرین است این همان انتظار راستینی است که در روایات، آن را با فضیلت‌ترین عبادت و برترین جهاد دانسته‌اند و تفسیر دیگر برداشت قشری از مردم از مهدویت و انقلاب مهدی موعود عجل الله است. (مظفر، محمدرضا، عقایدالامامیه، ص ۱۱۸) ظهور امام زمان را سامان یافتی میدانند که در اثر پریشان شدن تحقق پیدا میکند زمانی که صلاح به نقطه صفر برسد، حق و حقیقت هیچ طرفداری نداشته باشد، باطل، یگانه‌تاز میدان گردد و جز نیروی باطل نیرویی حکومت نکند و فرد صالحی در جهان یافت نشود، این انفجار رخ می‌دهد و دست غیب برای نجات حقیقت-نه اهل حقیقت؛ زیرا حقیقت، طرفداری ندارد- از آستین بیرون می‌آید؛ این نوع برداشت از ظهور و قیام مهدی موعود عجل الله و این نوع انتظار فرج به نوعی تعطیلی در حدود و مقررات اسلامی منجر می‌شود و نوعی اباحی‌گری ایجاد می‌کند که با هیچکدام از موازین اسلامی و قرآنی وفق پیدا نمی‌کند در نتیجه مورد قبول نیست. (مطهری، مرتضی، قیام و انقلاب مهدی علیه السلام، ص ۶۲) انتظار یک عقیده امیدآفرین و رشدآفرین است که بسیاری از نیازهای روحی و جسمی انسان در پرتو آن پاسخ داده میشود و در پویایی و نشاط، وحدت و همگرایی، آمادگی همه‌جانبه جامعه، افزایش مسئولیت‌پذیری و مراقبت از اجتماع تاثیر گذار است. وجود این تاثیرات در متن زندگی انسان نشان دهنده تاثیر انتظار بر معنای زندگی انسان است. معنای زندگی پاسخی است که انسان به پرسش هدف از زندگی چیست میدهد و هر پاسخی که به این پرسش بدهد و هر هدفی که برای زندگی معین کند به طور طبیعی متناسب با خود، یک سبک زندگی به انسان پیشنهاد میدهد و با در نظر گرفتن انتظار در پاسخ به این پرسش انسان به یک سبک زندگی متفاوت دست پیدا میکند با توجه به این تاثیر لازم است بررسی شود انتظار در معنای زندگی چه تاثیری می‌گذارد و چه نقشی ایفا میکند؟ در زمینه نقش انتظار امام زمان در معنا بخشیدن به زندگی تحقیقاتی صورت گرفته مانند پایان نامه تاثیر مهدویت بر معناداری زندگی (اکرم معماری ۱۳۸۸) نقش انتظار امام زمان در معنا بخشیدن به زندگی در این تحقیقات به روشی مطرح شده که در این مقاله از دریچه دیگری موضوع مورد بررسی قرار می‌گیرد. در مقاله حاضر از چهار جهت تاثیر انتظار امام زمان بررسی میشود تا در نتیجه آن به نقش انتظار در معنا بخشیدن به زندگی برسیم ۱. تاثیر انتظار امام زمان در توجه به خودسازی و دگرسازی ۲. تاثیر انتظار امام زمان در روحیه افراد ۳. تاثیر انتظار در تلاش و پویایی ۴. تاثیر انتظار امام زمان در رضایت از زندگی

نقش انتظار امام زمان عجل الله در معنا بخشیدن به زندگی

معنای زندگی چیست یکی از سوالات اساسی است که انسان در طول زندگی از خود می پرسد و به صورت فطری دنبال پاسخ این سوال است و برای زندگی معنا می خواهد. انتظار امام زمان به عنوان یک واقعیت موجود در اعتقاد شیعیان که از یک امر ذهنی خارج گشته و واقعیتی است که وجود دارد و جست و جو می شود بر پاسخ این پرسش تاثیرگذار است. انسان با دانستن اینکه چه وظیفه ای بر عهده دارد و با مشخص بودن مسیر برایش و با حرکت و تلاش در آن مسیر مفهوم زندگی خود را می یابد با بررسی اینکه انتظار امام زمان چه نقشی در مشخص شدن مسیر و وظیفه انسان دارد میتوان به نقش انتظار امام زمان در معنای زندگی دست پیدا کرد و برای بررسی این تاثیر لازم است ابتدا مواردی از پیامدهای انتظار امام زمان در انسان ها بررسی شود که این موارد به شرح زیر می باشند:

۱. خودسازی و دگرسازی

انتظار به معنای آماده شدن است، به معنای اقدام کردن است؛ به معنای این است که انسان احساس کند عاقبتی وجود دارد که میشود به آن دست یافت که برای رسیدن به آن عاقبت بایستی تلاش کند. ما که انتظار فرج داریم، انتظار ظهور حضرت بقیةالله (ارواحنا فداه) را داریم، باید در این راه تلاش کنیم؛ باید تلاش کنیم در راه ایجاد جامعه‌ی مهدوی؛ هم خودسازی کنیم، هم به قدر توانمان، به قدر امکانمان، دگرسازی کنیم و بتوانیم محیط پیرامونی خود را به هر اندازه‌ای که در وسع و قدرت ما است، به جامعه‌ی مهدوی نزدیک کنیم (خامنه ای، ۱۳۹۹/۱/۲۱) آنان که دل به انتظار راستین سپرده و قلبی مملو از امید به ظهور امامشان دارند و می دانند که دیر یا زود صالحان حاکمان زمین خواهند بود و حق به صاحبانش بازمی گردد و با محو ستم جامعه اصلاح و سامان می پذیرد برای رسیدن به چنین جامعه ای خویشتن را اصلاح خواهند کرد و در اصلاح جامعه خود نیز می کوشند تا زمینه ایجاد و تشکیل آن دولت کریمه را فراهم آورند. بر همین اساس، آن که منتظر راستین مصلح جهانی است، هم صالح است و هم مصلح. (جوادی آملی، ۱۳۹۱، ص ۱۸۴)

۲. امیدواری به آینده

یکی از جهات اهمیت معنای انسان از زندگی این است که نحوه مواجهه انسان با چالش ها و سختی های زندگی را مشخص می کند. تاثیر انتظار امام زمان بر چالش ها و روحیه افراد در مواجهه با آنها، این است که امیدواری به آینده را در دل ها زنده نگه میدارد. امید به آینده، انگیزه ای نیرومند در انسان است که در پذیرش دشواری ها او

را یاری می کند. باور به آینده ای که به مراتب عالی تر و بهتر از امروز باشد و باور به اینکه گشایش حاصل می شود، تحمل سختی ها را آسان می کند و در پرتو آن انسان به نیروهای درون خود جهت می دهد. ویژگی هایی که از دوران حکومت امام مهدی بیان شده نشان دهنده وضعیت مطلوب و عالی است که برای انسان ها به وجود خواهد آمد. برخی از ویژگی های حکومت حضرت موارد زیر هستند:

۱. مکتب های کفر و شرک نابود خواهند شد و تمام جوامع بشری به خداوند یگانه ایمان خواهند آورد و توحید حاکم خواهد بود. (حویزی، ۱۳۸۳ق، ج ۱، ص ۳۸۵)
۲. خرده ها جمع و متمرکز می شوند و به کمال بلوغ انسانی می رسند. (مجلسی، ۱۳۱۵ق، ج ۵۲، ص ۳۲۸)
۳. در میان عموم مردم عالم مهربانی و رحمت برقرار می شود و در سایه آن مواسات و هم یاری می کنند. (مجلسی، ۱۳۱۵ق، ج ۵۲، ص ۳۸۵)
۴. عدالت اجتماعی، به معنی عدم تبعیض و ستم در جامعه و توزیع عادلانه امکانات برقرار خواهد شد. (حویزی، ۱۳۸۳ق، ج ۵، ص ۲۴۲)
۵. همه انسان ها از لحاظ زندگی اقتصادی بی نیاز می شوند و همگان در رفاه خواهند بود، بدبخت و گرسنه و بی خانمانی نخواهد بود و هیچ کس دیگران را استثمار نمی کند. (مجلسی، ۱۳۱۵ق، ج ۵۱، ص ۸۴)
۶. همه نقاط زمین آباد و سرسبز و مالا مال از محصول می شود. از زمین و آسمان نعمت ریزش می کند و نقطه ای خالی از عمران نخواهد ماند. (مجلسی، ۱۳۱۵ق، ج ۵۲، ص ۳۸۴-۳۸۵)
۷. آرامش خاطر بر آن جامعه حکم فرما است و مرزهای امنیت انسان ها مورد تهدید واقع نمی شود در کمال آرامش و صلح و صفا به زندگی انسانی مشغول هستند.

توجه به این وضعیت مطلوب انسان را امیدوار به آینده نگه می دارد و روحیه فرد را در برابر وضعیت نامطلوبی که مشاهده می کند حفظ می کند.

۳. تلاش و پویایی

ادراک صحیح و روشن معنای انتظار اقتضا میکند که انسان منتظر حرکتی دائمی و تلاشی پویا داشته باشد تا بر اثر آن خود و جامعه خویش را مهبیای ظهور امام سازد. ناپیدا بودن زمان ظهور حضرت هم در تلاش بی وقفه انسان تاثیر گذار است چرا که این امر منتظر را وادار می کند تا با پرهیز از تسویف و تأخیر، همواره واجد شرایط و لوازم ظهور امام مهدی باشد. (جوادی آملی، ۱۳۹۱، ص ۱۸۶) آن که منتظر راستین حجت خداست همواره در تلاش و تکاپوست تا فرهنگ ناب مهدوی از علم به عین آید و از گوش به آغوش رسد. هرکس در جایگاهی که دارد در

عرصه ای که فعالیت میکند اعم از نظامی، فرهنگی، اقتصادی و... تلاش می کند تا شرایط لازم برای ظهور حضرت را فراهم آورد و در ارائه صحیح تخصص متعهدانه، هیچ قصوری روا نمی دارد. (جوادی آملی، ۱۳۹۱، ص ۱۸۴) پس انسان منتظر در تلاشی است دائمی تا هم خودش هم جامعه مهبای ظهور حضرت شوند و در رکاب امام مبارزه کنند و حکومت عدل را برپا سازند. تاثیرپذیری از آرمان ها و انگیزه هایی که انتظار امام زمان ایجاد می کند موتور محرکی برای فرد خواهد بود. برای او ایجاد انگیزه می کند و تلاش و کوشش فرد را برای نتیجه گرفتن بالا می برد.

۴. رضایت از زندگی

عدم رضایت از زندگی و ناامیدی جدای از هم نیستند و به یکدیگر ارتباط دارند. نبود رضایت باعث ناامیدی و عدم انگیزه در انسان می شود. در خصوص انتظار بحث شد که یکی از آثارش این است که امیدواری به آینده را در دل زنده می کند پس با این مطلب که عدم رضایت و ناامیدی وجود داشته باشد در تضاد است و اساسا انسان منتظر به سبب امید می دارد و تلاشی که برای تحقق اهدافش می کند در کنار این موارد احساس ثمربخش بودن که از عقایدش می گیرد در حدیثی از امام صادق نقل شده که حضرت فرمودند منتظر ظهور حضرت حتی یک تیر هم که شده آماده کند (نعمانی، ۳۴۲ق، ص ۳۲۰) و در قرآن تصریح شده که پیروزی با جبهه حق خواهد بود. در قرآن خدا وعده داده حق را استوار و باطل را نابود خواهد ساخت هرچند مجرمان خوش نداشته باشند. (انفال ۸) در برخی روایات هم مصداق روشن آیه، ظهور حضرت مهدی معرفی شده. می تواند از زندگی خود رضایت و خشنودی داشته باشد.

این تاثیرات انسان را به این نتیجه می رساند که در چه مسیری قدم بردارد، چه مسئولیتی به عهده دارد و چه کاری باید انجام دهد. اهتمام به این موضوع و همت و تلاش در این مسیر انسان را به درک معنای زندگی خود می رساند.

نتیجه گیری

انتظار امام زمان از بزرگ ترین آرزوهای پیروان مکتب اهل بیت است که سبب امید و حرکت در جامعه می شود. معنای انسان از زندگی هم پرسشی است که برای همه انسان ها مطرح می شود و اعتقاد به ظهور حضرت حجت و انتظار ظهور ایشان این مفهوم را برای انسان های منتظر متفاوت می کند. با اهتمام به این مطلب مقاله حاضر به بررسی نقش انتظار امام زمان در معنا بخشیدن به زندگی پرداخته و در پایان به این نتیجه رسیده است انتظار

امام زمان با مشخص کردن هدف، وظیفه و مسیر برای انسان ها به زندگی معنا می دهد. انسان منتظر که دغدغه رشد خودش و رشد جامعه را دارد و با روحیه قوی در تلاشی بی وقفه است تا زمینه ظهور امام مهدی را فراهم کند، از آنجا که میداند چه کاری باید انجام دهد و چه وظیفه ای به عهده اش می باشد و به خاطر اینکه مسیر و هدف برایش مشخص است با حرکت و تلاش و همت در این راه زندگی اش معنا پیدا میکند.

منابع و مآخذ

۱. جوادی آملی، عبدالله، امام مهدی موجود موعود، مرکز چاپ اسراء، انتشارات اسراء، ۱۳۹۱
۲. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۱۵ق
۳. حویزی، عبدعلی بن جمعه، تفسیر نورالثقلین، قم، موسسه اسماعیلیان ۱۳۸۳ق
۴. نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبه، سیداحمد فهری زنجانی و محمد جواد غفاری، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۳
۵. صافی گلپایگانی، لطف الله، منتخب الاثر فی الامام الثانی عشر، قم، دفتر آیت الله صافی، ۱۳۸۰
۶. خامنه ای، سیدعلی، بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم در روز نیمه شعبان، ۱۳۸۷/۵/۲۷،
khamenei.ir، ۱۴۰۳/۶/۱۱
۷. خامنه ای، سیدعلی، سخنرانی تلویزیونی به مناسبت ولادت امام زمان (عج)، ۱۳۹۹/۱/۲۱، ۱۴۰۳/۶/۱۱،
khamenei.ir.
۸. خامنه ای، سیدعلی، بیانات در مراسم عذاداری هیئت های دانشجویی و قرائت زیارت اربعین در حسینیه
امام خمینی، ۱۴۰۳/۶/۴، ۱۴۰۳/۶/۱۱، khamenei.ir.
۹. طباطبایی، محمدحسین، المیزان فی تفسیر قرآن، موسوی همدانی، انتشارات جامعه مدرسین قم،
۱۳۶۳
۱۰. قرائتی، محسن، تفسیر نور، چاپخانه سازمان چاپ، مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن، ۱۳۸۳